

Puzzels met ontbrekende stukjes

Twee Hollandse avonturiers: Van der Gon(1660-1731) en Hennebo (1686-1737)

Cornelis van der Gon en Robert Hennebo waren tijdgenoten en mannen van dertien ongelukken. Wat ze schreven is minder pikant dan hun échte levens, zo blijkt uit twee intrigerende biografieën.

Anna de Haas: *Wie de wereld bestiert, weet ik niet.* *Het rusteloze leven van Cornelis van der Gon, dichter en zeekapitein 1660-1731.* Balans, 254 blz. € 22,50

Gerard Schelvis en Kees van der Vloed: *Jenever en wind.* *Leven, werk en wereld van Robert Hennebo (1686-1737).* Verloren, 126 blz. € 13,-

ATTE JONGSTRA

W*ie de wereld bestiert, weet ik niet* is de titel van het boek dat Anna de Haas schreef over dichter en zeekapitein Cornelis van der Gon (1660-1731). Het vertoont vele karakteristieken van een biografie maar is vooral de geschiedenis van het biografisch project zelf. Een spannende onderneming. Zodra er houvast is, ont-snapt de hoofdpersoon weer. Alsof hij door de biografe op de hielen wordt gezeten.

Anna de Haas kan schrijven en heeft gevoel voor aansprekende details. Zo vinden we al in het begin van haar boek aandacht voor het Haarlemse Tabaksoproer van 1690, een plakkaat dat het omgekeerde probeerde te bewerkstelligen als de ergerlijke rookmaatregelen van tegenwoordig: men mocht (wegens stadsbrandgevaar) niet op straat roken. Overtreders werden door schout en rakkers openlijk beroofd van alles wat ze bij zich droegen.

Dit Tabaksoproer toont hoe explosief het Haarlemse milieu was waarin Cornelis van der Gon terecht komt. Hij lijkt voorbestemd om notaris te worden; een 'boos en

kwaadaardig spel' met kroegvrienden (wie slaat voor geld de eerste de beste in elkaar?) geeft zijn carrière een andere wending. Er wordt een mes getrokken, een slachtoffer laat het leven. Cornelis vlucht naar Gouda, maar drie jaar later is hij weer in Haarlem, waar hij zijn eerste voor geld vervaardigd huwelijksvers laat drukken. 'Weest stouter in de echt, voldoet uw bruijgoms lust.' Dat werk.

Zoals in veel episodes van de Van der Gon-biografie vallen ook in De Haas' reconstructie van deze dichtopdracht de woorden 'veronderstellingen', 'wellicht', 'best mogelijk'. In enkele tientallen bladzijden heeft zij ons echter al zover dat we puzzelstukjes mee gaan leggen. Dat wordt een fel gekleurd, onverwacht geheel, vermoeden wij. Zo is er de geschiedenis rond Willem III-propagandist en erotisch kunstenaar Romeyn de Hooghe, wiens dochter Maria Romana door Cornelis wordt geschaakt. Romeyn de Hooghe beweegt hemel en aarde, misschien omdat hij vooruit wilde komen in de wereld door Maria Romana in de kring van Willem III uit te huwelijken. Het lukt hem inderdaad Cornelis even achter slot en grendel te krijgen.

Op zijn veertigste verhuist Van der Gon

naar Schiedam en trouwt op gecompliceerde en complicerende huwelijkse voorwaarden met de bemiddelde weduwe Antonia. Hij ontpopt zich als literator (treurspel *Faramont*, 1700) en als talentloos wijnkoper. Het huwelijk ontwikkelt zich even dramatisch als treurig. Financiële ellende draagt een steentje bij, een klap met een kandelaar die Antonia een gat in het hoofd bezorgt, doet de deur dicht.

De pen staat intussen niet stil. Een nieuw treurspel, lange politieke gedichten. Dan duikt een element op dat niet in de puzzel lijkt te passen: in oktober 1703 wordt Cornelis benoemd tot luitenant bij de Rotterdamse admiraliteit. Was Cornelis veel op zee? We weten het niet: de archieven gingen in vlammen op. Mooi. Een puzzel zonder ontbrekende stukjes is niet veel aan. Over de jaren 1703-1713 weten we zelfs vrijwel niets over Van der Gon. Dan duikt hij weer op als broodschrijver, met het tijdschrift *Schiedamse Saturnus*. Satirisch verwoorde nieuwsberichten, roddel, opinie, cultuur. In 1714 verschijnt een (redelijk succesvol) blijspel. In 1716 duikt Cornelis ineens op in Kopenhagen, als gezagvoerder van het Russische lineschip Jagoediil (52 kanonnen). Hoe krijgt hij dat voor elkaar?

Met de Kopenhagen-episode wordt de lezer van *Wie de wereld bestiert, weet ik niet* beloond voor al het genoeglijke meepuzzelen. Een schitterend verhaal. Hij verkoopt slooponderdelen om de bemanning in leven te houden, wordt gearresteerd en in Sint-Petersburg opgesloten – wat een diplomatiek incident tussen Holland en Rusland teweegbrengt. Weer zijn we hem een tijdje kwijt, maar in 1721 is hij ineens weer in officiële stukken te vinden, als getuige bij een schilderachtige ruzie, schilderachtig verteld door Anna de Haas.

Het is een grote prestatie van haar dat zij, woekerend met spaarzame gegevens, een spannend boek heeft geschreven.

Een conventionele, maar niet minder inspirerende biografie is *Jenever en wind. Leven, werk en wereld van Robert Hennebo (1686-1737)* door Gerard Schelvis en Kees van der Vloed. Dichter-soldaat-kroegbaas-acteur-beursspeculant-zwerver-vertaler-makelaar Hennebo is een even bonte duizendpoot als Cornelis van der Gon. Over Hennebo is echter veel meer bekend, al kun je je afvragen of de gegevens allemaal even betrouwbaar zijn.

Hennebo werd beroemd met zijn *Lof der jenever* (1718), was speculant in de windhandel in aandelen van 1720, maar is in het algemeen de ideale magneet voor bonte avonturen van anderen. Daarbij is wat we over hem weten vaak afkomstig uit de altijd smakelijk vertelde, maar niet altijd even betrouwbare 'levensbijzonderheden' die Jacob Campo Weyerman over Hennebo opdiste. Een mooie Weyermanzin is 'Den ontwinkelde en onthuysde Robert wiegwaagde een geruyme tyd, tusschen het Schouwburg en den Mosselwagen.' Hennebo aarzelde tussen acteur worden of... Waar staat de mosselwagen voor? We krijgen een indruk als we in de klucht *De bootermarkt* (1710) van Jacobus Rosseau lezen over een 'Schobbejak, die immer alle daagen zo dronken als een beest, loopt met de Mosselwagen, en spuugt, en maalt, en valt, en breekt haast hals en been.' Deze laatste mosselwagen googlede ik zelf. Geeft toch een indruk. Auteurs van *Jenever en wind* schrijven slechts dat ze bij de mosselwagen in het duister tasten. Verrukkelijk. Biografisch puzzelen. Men zou er een olympische sport van moeten maken.

